

Kopi wtn mtnem

Coffee Brings Money

Written by Nariong Meko

Nek
West Dialect
Nawaeb District
Morobe Province
Papua New Guinea

Kopi W'in Minem © 2023 SIL PNG

Publisher's Address: SIL PNG, Ukarumpa, EHP 444, PNG

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives 4.0 International Licence.

(<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>)

BY (Attribution)-You must keep the copyright and credits for authors, illustrators, etc.

NC (Non-commercial)-You may not use this work for commercial purposes.

ND (No Derivatives)-If you remix, transform, or build upon the material, you may not distribute the modified material.

1st Edition
June 2023
100 Copies

Funded by the SIL PNG Literacy Fund

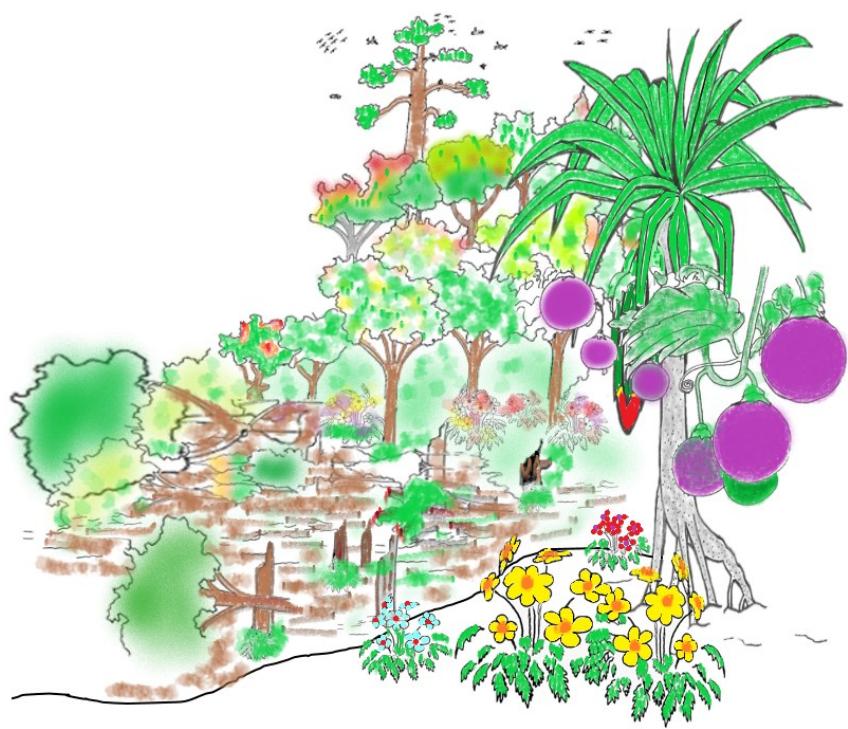
ISBN 9980-0-4748-X

Illustrated by Samuel Saleng

Edited by Kaik Yunamu

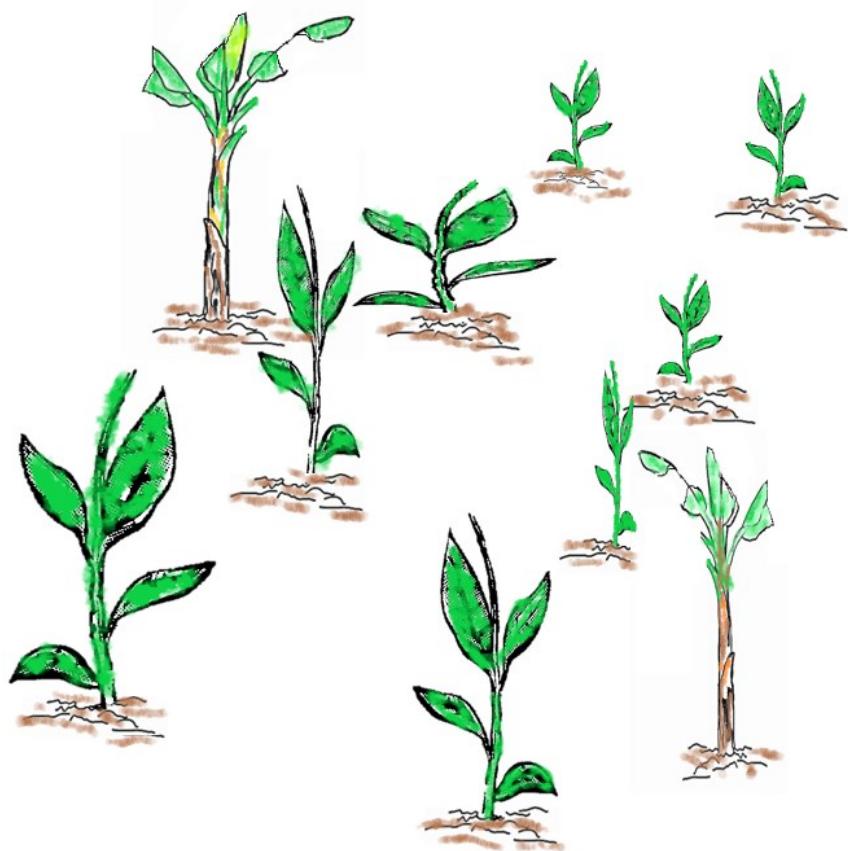
Compiled by Isolde Kappus

Printed by SIL PNG
Ukarumpa, EHP 444
Papua New Guinea

DİMBO nonjan: Kopi sin-tipi kenan

Kopi kenan tineñipi, dama kopi
kenandok kwet kanandit taŋ. Nosi git nain
e-top t̄imbi, ip yanangt̄ilum kawi, kakik
mep ɳambi kenan komblin sinñelit̄.j.
Kambak papalembi bem kwandat epkot
t̄in̄ipi sisindok tuat w̄in ep simbi, wolonda
kopi tipit̄ipilok k̄imika bem ma-ta-ɳaŋ.
Walit kenan wopum s̄in̄ik.

Nanaŋ kap wakıt ep tılamıt taŋ, wıñ
mandan, bak, yat, ba dalaŋ nek wandin.
Wındıŋ tıŋipi gılıŋ komba kap wakıt
baŋak ka-tuapi tıpi-ta-ŋaŋ, walı
gamaŋda kopi pıtiŋdok. Wolondamet ip
kopi kap ep bımbi kımıkka bem sambat
wıñ ka-tuapi tıpiŋaŋ. Kliŋ komba saktı
mılindaumbi ep tambatambat tıŋipi
kapkap ep yapıkaŋ wakıt saŋgoŋ,
mayawaŋ kap sintıpi taŋ. Wılombı
tıŋipi, saŋgoŋ, mayawaŋ, wakıt nanaŋ
klisat dıwıñ epnan tımbi, kopi kandıkne
tı-ta-ŋaumbi gulat tıpet-gıt-no ba nek
wolok tuat ka-tualum ŋam bien laliuk.

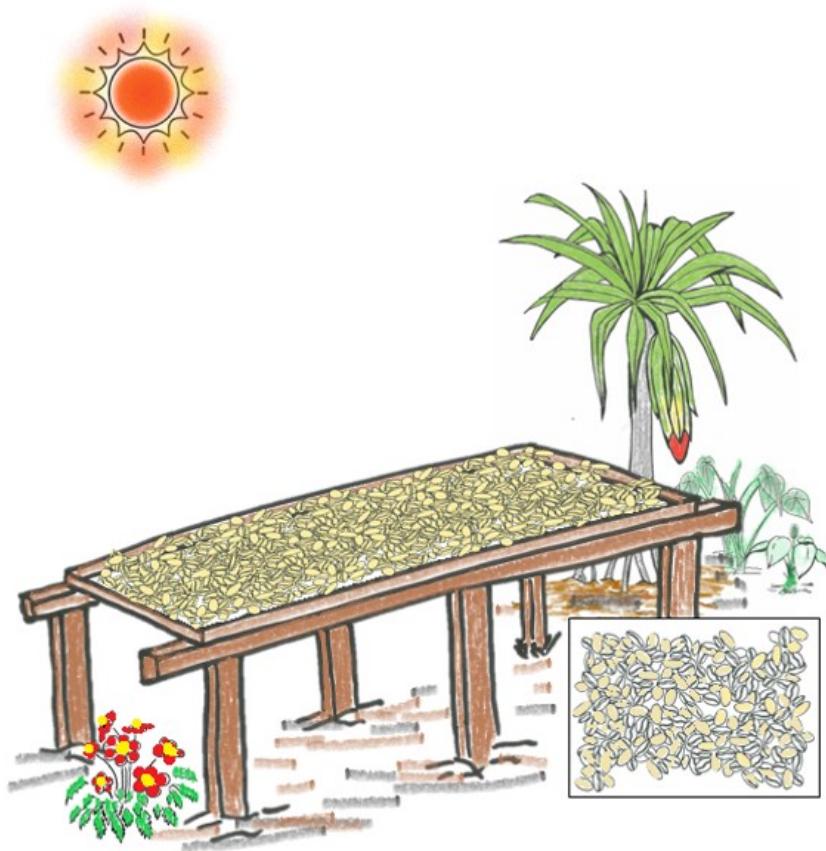

DİMBO TIPET:
Bien gilīktaum metmet kenan

Kopi paman t̄imbi ñam bien gilīktalak
walī yakip 4 ñam 6 wolok tuat ba nek.
Walan tīpiāñ wolok tuat ḡimdauk, noñgan
noñgan ḡimdauk w̄in noñgan engan k̄indem
gamalek. Kuta-ñakap kopilī gitik lalimbi
ḡimdauk wolonda engan melektok tuat n̄im,
wala t̄imbi sambatsi en-n̄imbumbi b̄im
t̄imbu plaptaneliñ.

WİN maim noŋganda kenan ɳinditəŋ taŋ:
Kopi g̊im̊in mepi, g̊ilapmat tembumbi
wolok tuan ep tuan wİN simban, 20t kilo
noŋgan. T̊imbi timlalala kopi g̊im̊in l̊ik wİN
mepi g̊ilap epaepat kwelan ɳambi g̊ilap
epakaŋ. Kopi masin plon ẘilum bien wal̊
sawaŋ wopum g̊inanŋ paŋ. T̊imbi g̊ilap wİN
mandan kusei plon ba s̊laknan kokan̊.
Kopi bien sawan̊ g̊inanŋ wal̊ tim sandap
t̊ipet-g̊it-no papmet youtukaŋ, wolonda
kolan ba k̊indem ka-dan t̊i-telembi, sawan̊
g̊inanŋ ẘiŋgan tuk ẘilu-g̊ilom k̊im̊ikaŋ.

Salaunda, bien sawaŋ gῖnaŋ nanin wîn lîk
gῖnaŋ dasi kîmîlum tuktî pi-teleuk, ba
wolongan gîlap tîmbu kulatalok palapalak
plon lamîlumbi pap seselelî pukai pendîlum
bîndauk. Kopi bien tîmbu bînda kenan walî
sande nongan wolok tuat tîmbu bînda it
gῖnaŋ palek. Wolondamek ipa maim kolum
ka-tuapi kot-tapîli ep kolumbi maimdî
duwîk, wîn aua tîpet ba nek tîmbumbi
bîkambo kot-tapîlian. Sandap samdangan
wîndîngot tî-ta-ŋaumbi, maimdî kopi bien
di-kîndemdauk.

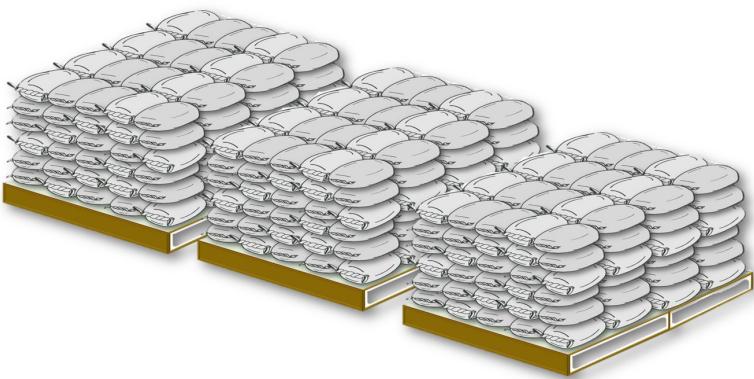

Dimbó t̄ipet-ḡit-no: Kopi k̄imili-tua

Kopi bien sium d̄i-kalañdan w̄in sulum nandium tuat k̄ingimeumbi, wolondamet ip bek ḡinañ dasiañ. Kopi kenan tañ wolok tuat bek samdañgan ba lakat dasiañ. Ipa, kopi bek wal̄ ip m̄inemdok indalak, wala t̄imbi kopi tuatua ama pakan̄ enda eniñmbumbi b̄im endi tembañ, wolok tuan simban w̄in, K4.00 kilo noñgan. Ba nain d̄iw̄in no kopi tuatua ama Lae pakan̄ endon̄ kopi ilan yapilumbi tuatua molom endi b̄imbi tuan simban w̄in K4.50 kilo noñgan wolok tuat tuauk. Simba ñaliñ it kwelan papi kopi k̄imili tua tañ wolok simban. Kopi molom d̄iw̄ind̄i m̄inem kambak wopumgan epnep nandañ endi Lae ñambi komba d̄i-kon̄gome mil molom ḡit e-manda t̄imbi kopi mep ñañ. T̄imbi, si-kon̄gome t̄i-telembi ip pukai ḡit suluán gatapanembi beg ḡinañ dasiañ. T̄imbi w̄iñgan tembim tuan̄, wolok tuan simban w̄in K6.00 kilo noñgan, wolok tuat. Wolok koi “Grin bin”.

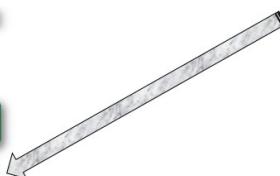
Telak no wîn, kîkîsîpmîn gitik endî
kopisi kiulumbi dilanjitti mepi Lae kopi
pukae git suluau epaepat taŋ it gînan
yapîkaŋ. Tîmbi kopi walî gitik mîlap
kanandî plon loumbi, mîlap wolok
kunakunat (Kg 35560 ba nek), wîn youp
tîkembi kopi wîn wîŋgan biaŋ.

Wîndiŋ tîmet, ip ama kopi pukae ba
suluān epap kokotok endî kenansi tîneliŋ.
Endî kopi beg gîtîk wîn epaepattok
palapalak plon lamîkaŋ. Tîmet wolonda
sambat plon ñaumbi kombalî dî-kîŋgomeum
epapi pukai gît suluān wîn pendît kotak.
Tîmbi kopi biendî sambat plon ñambi beg
gînaŋ pîmbi dasi tokñeumbi kenan amalî
mambupi ep kîmîn kokarj.

Timbì kopi bien kìndemgot wala tìmbi mep ñambi konteina gïnañ dasiañ. Tìmbi kopi molom walì ñambi tuk kimbìñ plon ñanjañdok telak tuan wìn tua-kleuk, wolok koi wìn “Kastom” wìndìñ enañ. Tìmbi kastom kenan amatam endì kopi konteina wìn tì-dìndìmembì katualum kïkeñ wopum plon louk. Wolonda, kïkeñdì kopi konteina wìn mepi Pasifik tuk kimbìñ simban wìn kolu-dìkñembi satnin kwelan Yurop wàndìñ ñauk.

Na-tombumbi, satnindi kopi konteina
wîn tua-kilem kasilembi, endi mînemsi
Yuro kîtañ wîn kîmîlum Papua Niu
Ginilok mînem it gînañ bîm palek.
Tîmet, ip mînem it ka-wulu-dîkñe
endi, Yuro mînem wîn tî-dîndîmeumbi
simbañin walî K10.00 kilo noñgan ba
nek indauk.

Timbì ip ḷak, kikisipmìndok telak
dama endit mìnem it gìnaj ḷambi
kit-kundit tìmbu teleumbi, wolondamet
mìnem wìn tamap mepi it kwelan ḷambi,
kopi kiup kìmikilinj enda kilosi tuat
danim em-teleaj.

Kopi tuandi pi-lopit tilak,
ka-nandilokgot win njindin:

Kopi gitlapnattok tuan K2.00 kilo walit,
epaepalitn grin bindok tuan K6.00 ba nek.

Ba gitlapnattok tuan K3.00 kilo walit,
epaepalindok tuan win K8.00 louk ba nek.

Ba gitlapnattok tuan K4.00 kilo lolak nain
plon wolonda epaepalindok tuan walit
K10.00 windin louk ba nek.

Kwet gitik wolok e-wulu-dikne
kimit-kilimbi, kopi tuandi nongan nim
patak, nain tuat lopit tilak.

